

pod red. J. Michalewicza,

Wstęp z: Inwentarz akt wydziałów i studiów Uniwersytetu Jagiellońskiego 1850-1939 (1954),
Kraków 1997, s. 407-410.

WANDA BACZKOWSKA

WYDZIAŁ LEŚNY (1949–1953)

I. Zarys dziejów wydziału i organizacja studiów. Kancelaria i opis zespołu

Krótkotrwała, zaledwie czteroletnia historia Wydziału Leśnego Uniwersytetu Jagiellońskiego (1949/50–1952/53), i jej końcowy epilog już w ramach Wyższej Szkoły Rolniczej w r. akad. 1953/54, stanowi charakterystyczny przykład sytuacji panującej w szkolnictwie wyższym pierwszych lat powojennych, nacechowanej przerostem eksperymentów organizacyjnych i reform programowych. Wydział utworzony został w r. akad. 1949/50 w wyniku podziału dotychczasowego Wydziału Rolniczo-Leśnego. Wówczas był siódmym, ostatnim w omawianym przez nas okresie, samodzielnym wydziałem uniwersytetu¹. W połowie 1951 r. wszedł on w okres stopniowej likwidacji, aby po kolejnych restrykcjach z lat 1952–1953 (wstrzymanie rekrutacji, likwidacja katedr) przejść z początkiem roku akad. 1953/54 do Wyższej Szkoły Rolniczej, gdzie już w następnym roku (1 VII 1954) został zlikwidowany².

I. 1. Zarys dziejów wydziału i organizacja studiów

Powołanie Wydziału Leśnego na mocy zarządzenia Ministerstwa Oświaty (27 IX 1949 r. z ważnością od 1 września tr.) było w istocie usamodzielnieniem Sekcji Leśnej działającej od r. akad. 1946/47 w ramach Wydziału Rolniczo-Leśnego. Nowy wydział utworzyło pięć katedr byłej Sekcji Leśnej wraz z personelem i wyposażeniem zakładów oraz Doświadczalne Lasy Szkolne, przejęte w 1947 r. od Krakowskiego Okręgu Lasów Państwowych, a składające się z nadleśnictwa w Zubrzycy Górnej i dwóch leśnictw w: Głogoczowie i Balicach. Lasy te zarządzane dotąd były przez Radę dla Spraw Gospodarki

¹ *Dziennik Ustaw RP*, R. 1949, nr 56, poz. 443. Literatura przedmiotu: T. Gieruszyński, *Dzieje lat istnienia Wydziału Leśnego UJ*, „Sylwan”, R. 99 z 1955 r., s. 309–317; zob. też bibliografię przy wstępie do inwentarza Wydziału Rolniczego.

² *Monitor Polski*, R. 1953, nr 7, poz. 940; *Dzieje studiów rolniczych w Krakowie 1890–1962*. Praca zbiorowa, pod red. H. Jurkowskiej, T. Komornickiego, T. Lityńskiego, Kraków 1965, s. 63.

Lasami Szkolnymi przy Wydziale Rolniczo-Leśnym³. W 1949 r. przyłączono do wydziału założoną w 1947 r. Katedrę Zoologii⁴ a także utworzono trzy dalsze, specjalnie przeznaczone dla studiów leśnych katedry fachowe: Ekonomii Leśnictwa (1950), Inżynierii Leśnej (1951) i Szczegółowej Hodowli Lasu (1951)⁵. Słuchacze byłej Sekcji Leśnej kontynuowali studia na dotychczasowych warunkach, bez potrzeby ponownej immatrykulacji.

Wydział Leśny przez pewien czas utrzymywał bliskie organizacyjne i naukowe związki z Wydziałem Rolniczym, który po usamodzielnieniu się studiów leśnych powrócił w r. akad. 1949/50 do swej dawnej nazwy. Do grudnia 1949 r. utrzymywała się nawet więź organizacyjna obydwu wydziałów działających pod kierunkiem jednego dziekana (Tadeusz Lityński), przy wspólnych obradach rad wydziałowych oraz z tym samym personelem sekretariatu (do końca r. akad. 1949/50). Władze Wydziału Leśnego uformowały się dopiero na wiosnę 1950 r. Wybrany wówczas dziekanem Tadeusz Gieruszyński pełnił swe obowiązki w latach 1949/50–1951/52; jego następcą w r. akad. 1952/53 został dr Maciej Czarnowski a w r. akad. 1953/54, już w WSR, dr Tadeusz Klus⁶. Drugim ogniwem łączącym obydwie wydziały była ich zależność od Departamentu Studiów Rolnych, Weterynaryjnych i Leśnych Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Najistotniejszą rolę odegrała w tej więzi jednolitość programu nauczania na pierwszych latach studiów obydwu specjalności.

Katedry i zakłady Wydziału Leśnego mieściły się początkowo w budynkach Wydziału Rolnego, przede wszystkim przy Al. Mickiewicza 25, gdzie korzystano częściowo z urządzeń i aparatury pracowni rolniczych. Dopiero w okresie likwidacji część jego placówek wraz z dziekanatem i kancelarią znalazły pomieszczenie w gmachu byłej WSNS przy ul. Św. Marka⁷. Pod względem organizacyjnym: struktura wydziału, kompetencje Rady Wydziału i regulamin czynności opierały się na przepisach dekretu o szkolnictwie wyższym z 28 X 1947 r., a następnie na ustawie o szkolnictwie wyższym z 15 XII 1951 r. oraz na zarządzeniach, instrukcjach i wytycznych Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego.

Jedynie w latach 1949/50–1950/51 Wydział Leśny funkcjonował jako studium czteroletnie osiągając wówczas rekordową liczbę około 500 słuchaczy⁸. W lipcu 1951 r. ministerstwo wstrzymało wpisy na pierwszy rok studiów⁹, wskutek czego kolejno zawieszano zajęcia na poszczególnych latach. W r. akad. 1951/52 działał tylko II, III i IV rok studiów; w r. akad. 1952/53 już tylko III i IV rok. Ostatecznie, po odłączeniu wydziału od uniwersytetu w lecie 1953 r.,

³ *Dzieje studiów rolniczych...*, s. 57.

⁴ *Dziennik Ustaw RP*, R. 1951, nr 61, poz. 417.

⁵ *Tamże*, nr 5, poz 47.

⁶ *Dzieje studiów rolniczych...*, s. 96–97.

⁷ Informacja dr Z. Kosieka.

⁸ *Skład osobowy UJ, R. akad. 1949/50*, s. 81.

⁹ *Dzieje studiów rolniczych...*, s. 51.

na studiach leśnych w WSR uczyła się grupa 103 studentów IV roku¹⁰. Wraz z zawieszeniem wpisów na pierwszy rok studiów rozpoczęła się likwidacja katedr. W 1950 r. zamknięto Katedrę Ekologii Roślin i Klimatologii¹¹; w 1952 r. Katedrę Botaniki Leśnej, a w 1953 r. Katedrę Dendrometrii i Ochrony Lasu¹². W 1951 r. wydział utracił podstawowy warsztat pracy naukowo-dydaktycznej to jest placówkę zw. Lasy Szkolne, przejętą ponownie przez Dyрекcję Lasów Państwowych w Krakowie. Po czterech zaledwie latach istnienia w ramach Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydział Leśny z pięcioma już tylko katedrami został włączony 1 IX 1953 r. (wraz z Wydziałem Rolniczym) do Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie, gdzie już po roku — 1 VII 1954 r. uległ likwidacji¹³. Jego reaktywacja nastąpiła 1 VIII 1963 r.

W pierwszym roku istnienia Wydziału Leśnego obowiązywał słuchaczy program studiów Sekcji Leśnej Wydziału Rolniczo-Leśnego, obejmujący 12 trymestrów, z których 9 wypełnione były wykładami a dwa trymestry poświęcano na zajęcia praktyczne i na seminaria uzupełniające. Złożenie 36 kolokwiiów i egzaminów, wraz z praktyką i pracą dyplomową z zakresu jednej z sześciu specjalności, uprawniało do uzyskania stopnia magistra inżyniera leśnictwa¹⁴. Absolwenci, którzy złożyli egzaminy z czterech lat studiów, a nie przystąpili do egzaminu dyplomowego otrzymywali stopień inżyniera leśnictwa. W r. akad. 1949/50 i 1950/51, tzn. w okresie czteroletnich studiów, warunkiem przyjęcia na studia było złożenie egzaminu wstępnego, przy czym limit miejsc wahał się w tym okresie od 115 do 120 osób. Zmiany w ordynacji studiów uniwersyteckich wprowadzone w życie zarządzeniem Ministerstwa Oświaty z 2 I 1950 r., a ustanawiające dwustopniowość studiów, tylko częściowo objęły Wydział Leśny, który w tym okresie wszedł już w okres stopniowej likwidacji. Ogółem, w latach 1949/50–1953/54, Wydział Leśny UJ wydał 342 dyplomów inżyniera leśnictwa oraz 139 dyplomów zawodowych inżyniera leśnictwa¹⁵.

I. 2. Kancelaria i opis zespołu

Braki w registraturze aktowej utrudniły rekonstrukcję działalności kancelarii Wydziału Leśnego. Wiadomo jedynie, że mimo usamodzielnienia wydziału z dniem 1 IX 1949 r., jeszcze przez cały rok akademicki 1949/50 agendy kancelaryjne byłej Sekcji Leśnej prowadzili urzędnicy Wydziału Rolniczego i dopiero od początku roku akad. 1950/51 nastąpiło definitywne rozdzielanie czynności obydwu kancelarii. Podział ten polegał na ustanowieniu odrębnej

¹⁰ Arch. UJ, sygn. WLn 19.

¹¹ *Dziennik Ustaw RP.* R. 1950, nr 2, poz. 14.

¹² *Monitor Polski*, R. 1953, nr 79, poz. 941.

¹³ *Dzieje studiów rolniczych...*, s. 63.

¹⁴ *Tamże*, s. 55–56.

¹⁵ *Tamże*: wykaz magistrów inżynierów leśników oraz inżynierów leśników, s. 234–254.

kancelarii przy Dziekanacie Wydziału Leśnego, z własnym personelem i odrębną registraturą, której załączek stworzyły akta byłej Sekcji Leśnej z lat 1946–1949, wydzielone wówczas z ogólnej registratury Wydziału Rolniczego. Nowoutworzona kancelaria przyjęła również dotychczasowy system rejestracji akt w numeryczno-chronologicznym dzienniku podawczym. Jak wynika z zachowanego *Wykazu akt*, sporządzonego przez dziekanat 20 VIII 1953 r.¹⁶, rozdzielano je następnie na dwie kategorie: *sprawy administracyjno-naukowe* i *sprawy studenckie*, formując w obrębie każdego z tych działów fascykuły według mało przejrzystej klasyfikacji strukturalno-rzeczowej np.: *katedra dendrometrii*, *sprawy socjalne*, *okólniki rektoratu*, *sprawy komisji przydziału pracy* itp. Poza obrębem właściwej registratury przechowywano dłuższe serie aktowe takie jak: teczki studentów Wydziału Leśnego, teczki osobowe pracowników itp. Wspomniany *Wykaz akt* jest jedynym dokumentem obrazującym zawartość registratury aktowej Wydziału Leśnego. Pozyskane bowiem przez Archiwum UJ 15 III 1966 r.¹⁷ szczątki tego zespołu obejmują zaledwie skromny ułamek całości, o czym świadczy brak protokołów Rady Wydziału, brak akt katedr i zakładów, kopii dyplomów, niemal całej korespondencji, dzienników podawczych itd.

Prace porządkowe nad przyjętym do Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego fragmentem registratury Wydziału Leśnego sprowadziły się do wydzielenia akt byłej Sekcji Leśnej (1946–1949), które wcielono do zespołu akt Wydziału Rolniczo-Leśnego oraz nadania nielicznym pozostałym materiałom Wydziału Leśnego z lat 1949–1953 (1954) układu przyjętego dla innych fakultetów. Wyjątek stanowią teczki akt studentów leśnictwa, które w całości znajdują się w zespole Wydziału Leśnego. Ze względu na znikomość zachowanej dokumentacji za datę końcową przyjęto rok 1953 (1954) czyli datę likwidacji wydziału w Wyższej Szkole Rolniczej.

Zrekonstruowany w ten sposób szczątkowy zespół liczy 24 jednostki inwentarzowe (5,90 mb) i składa się niemal wyłącznie z niekompletnej dokumentacji studenckiej: katalogi, teczki studenckie, ewidencja wydanych dyplomów, protokoły egzaminów eksternistycznych. W niewielkiej tylko mierze istniejące braki mogą zrekompensować materiały Wydziału Rolniczego z lat 1949–1950 (Arch. UJ, syg. WR) oraz akt senackich (Arch. UJ, syg. Senat III), w tym głównie: akta organizacyjne, sprawozdania, katalogi ogólne.

¹⁶ Arch. UJ, syg. WLn 1.

¹⁷ Arch. UJ, Arch II: Księga akcesji, nr akc. 42.